

Yenisu Köyü Balık Fosil Yatağı

Mersin-Silifke'ye 45 km uzaklıkta bulunan, 1100 metre rakımlı Yenisu köyündeki taş ocaklarında sazanğil ve ringağillere ait çok sayıda balık fosili bulundu.

Yenisu köyü civarında Miyosen (24-5 milyon yıl önce) döneminde oluşmuş çeşitli çökel kayaları bulunuyor. Balık fosillerini içeren plaket killi kireç taşlarıysa, inceleme alanının en üst seviyelerindeki en genç kayaları oluşturuyor. Bitki sap ve yaprak fosillerini de içeren bu kayalar, Geç Miyosen (11-5 milyon yıl önce) dönemindeki bir gölsel ortamın ürünü. Balık fosilleri, derileri pullarla kaplı, göğüs ve karnın yüzgeçleri olmak üzere çift yüzgeç taşıyan, simetrik kuyruğa sahip "kemikli balıklar" (osteichthyes) sınıfının sazanğiller ve ringağiller ailelerine ait örnekleri kapsıyor. Tatlı sularında yaşamış canlılara ait bu fosiller, Miyosen'de yaygın kömür içeren göl havzaları habitatı içinde bulunuyor. Bol miktarda balık, pul, kılçık, kuyruk fosiline, bitki fosilleri de eşlik ediyor.

Göl ortamında gerçekleşen karasal fosilleşme-

lerde mekanizmanın işleyişi şöyle: Ölen hayvanlar kırıntılı çökel malzemesi altında kalarak örtülüyor; akarsu ve su taşkınlarının getirdiği kalınlaşan çökellerin zamanla artmasıyla giderek daha derinlerde kalıyor ve sonunda taşlaşıp fosilleşiyorlar. Göl havzası çökellerle tamamen doldurularak ortadan kalktıktan sonra, tektonik olarak bir yükselmeye kalın bir istif oluşturan alan, zamanla aşınmaya başlıyor ve böylece gömülü kalmış fosilli tabakalar açığa çıkıyor.

Karasal çökel istiflerinin denizlere göre daha

sürekli ve merceksi yapıda olmaları nedeniyle omurgalı fosillerine ulaşmak her zaman çok daha zor. Ardışık fosil toplulukları bulmaksa ancak şansa bağlı.

Ülkemizde Kırklareli-Pınarhisar, İstanbul-Çatalca, Çanakkale, Gökçeada, Uşak-Muratdağı yörelerinde tesbit edilmiş balık fosilleri bulunmakta. Ancak bunların hemen tamamı denizel balık fosilleri. Doğu Akdeniz'de, Mersin yöresindeki gölsel balık fosilleri ilk kez bu yıl tarafımızdan ortaya çıkarıldı.

Arazi çalışmaları, Mersin Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim üyeleri Prof. Dr. Nurdan İnan, Prof. Dr. Selim İnan, Doç. Dr. Kemal Taslı, Doç. Dr. Muhsin Eren, Dr. Hayati Koç ve öğrenciler Okay Arslanbaş, Umut Mert, Onur Emre Yurtgülü, Ufuk Saygıhan, Fırat Demircan ve Fırat Bulut'un katılımıyla gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Nurdan İnan
Mersin Üniversitesi Mühendislik Fakültesi,
Jeoloji Mühendisliği Bölümü

Arkeoloji

Pasifik Çömleklerindeki Gizemli Yüzler Kime Ait?

Günümüzden 3000 yıl önce Güney Pasifik adalarında yapılan ilk çömleklerin üzerindeki tuhaf yüz resimleri, gizlerini bugüne kadar korumayı başardılar. Ancak ABD'deki Field Museum araştırmacılarının yaptıkları yeni bir çalışmayla bulmaca çözülmüş gibi görünüyor. Pasifik ülkelerinde çalışmalar yapan arke-

ologlarca tarihcenesi "Lapita" çömlekleri olarak adlandırılan çanak-çömlek parçaları, Papua Yeni Gine'den Samoa'ya uzanan bir yayda yer alan adalardaki 180 farklı bölgeden elde edilmiş durumda. Çömleklerden bazılarının üzerindeki yüz çizimlerinin uzun süre boyunca insana ait olduğu düşünülerek, bunların ada halklarının atalarına tapmış olduğunun birer işareti olarak ele alınabileceği yorumu yapıldı. John Terrell ve Esther Schechter adlı araştırmacıların birkaç farklı türden kanıtı biraraya getirerek elde ettikleri bulgularda, 3000 yıl önce yaşayan Güney Pasifik halklarının dini yaşamları hakkında bambaşka bir yoruma yol açıyor. Tahminleri-

ne göre bu gizemli yüzlerin çoğunun sahipleri insan değil, deniz kaplumbağaları! Çizerlerin sergilemeye çalıştıklarıysa, bir olasılıkla, eski Pasifik halklarının insanın kökenleriyle ilgili fikirleri.

Terrell ve Schechter, bir araya getirdikleri kanıtlar ışığında, bu halklara ait dini görüşlerin, 2500 yıl önce yapımı biten Lapita çömlekleriyle birlikte ölmediği sonucunun da ortaya çıktığını söylüyorlar. İlginç bir yorumları daha var. 1970'lerde bölgede başka araştırmacıların kaydettiği ve dev bir deniz kaplumbağasının (bütün deniz kaplumbağalarının anası) yanısıra "ilk ada", "ilk erkek" ve "ilk kadın"dan sözeden bir söylencenin tarihi, bu çömleklerin sunduklarıyla birleştiğinde, binlerce yıllık olabilir. "Yeni Gine'de yaptığımız bütün çalışmalara rağmen, böyle bir keşfe hazırlıklı değildik" diye anlatıyor Terrell. "Bu şekilde bölgeye ait 4 farklı çömlek türünü ilk kez tanımlamış olduk. Bunların önemi, bir arada ve bir dizinin parçaları olarak ele alındıklarında, inançlar ve yaşayış biçimiyle ilgili olarak o dönemle günümüz arasında kalan boşluğu önemli ölçüde dolduruyor olmalarından kaynaklanıyor."

Field Museum, 14 Aralık 2006